

Handläggare
Sofie Pandis Iveroth
08-508 26 666**Till**
Exploateringsnämnden
2017-10-12

Gemensamma miljökrav för entreprenader. Svar på remiss

Förslag till beslut

1. Anse remissen besvarad med detta tjänsteutlåtande.
2. Beslutet förklaras omedelbart justerat.

Håkan Falk
FörvaltningschefUlrika Jameson
Tf avdelningschefAnders Johnson
Enhetschef

Sammanfattning

Vi ser positivt på föreslagen uppdatering av Gemensamma miljökrav för entreprenader, Dnr T 2017-01320. Vid upphandling av entreprenad läggs grunden för hur miljöarbetet bedrivs vid exploatering av allmän platsmark i Stockholms stad. Detta har stor inverkan på Stockholms stads hållbarhetsarbete och på enskilda medborgares dagliga liv i staden.

Vi ser dock att följande delar bör vidareutvecklas i syfte att säkerställa maximal nytta med remitterat dokument:

1. Krav och uppföljning med stöd av ISO 14 001.
2. Öppenhet för olika bedömningssystem avseende kemikalier och material.
3. Tydliggörande av systematiskt och objektsspecifikt miljöarbete.

Remissen

Göteborgs, Malmö och Stockholms stad samt Trafikverket har sedan slutet av 1990-talet samarbetat med att ställa miljökrav vid upphandling av entreprenader. Målsättningen med Gemensamma miljökrav för entreprenader har varit att hitta det mest effektiva sättet att uppnå största möjliga miljö- och klimatnytta genom krav. Krav som ska vara tydliga, relevanta och uppföljningsbara.

Vid uppdatering av Gemensamma miljökrav för entreprenader har bl.a. drivmedelskraven förtydligats och specificerats, krav på fordon och arbetsmaskiner uppdaterats gällande euro- och stegkrav och en övergång för arbetsmaskiner till ålderskrav för att underlätta uppföljning. Vidare har kraven på kemiska produkter fått en uppdaterad textutformning. Till dessa har även krav för material och varor lagts till.

Slutligen har klimatkrav arbetats fram för att bidra till en minskning av utsläpp av växthusgaser i linje med dagens omvärldskrav (EU-direktiv, nationella klimat- och miljömål) liksom städernas och Trafikverkets egna mål etc. Dessa kommer in under kraven på miljöplan, drivmedel, material och varor.

Det finns sedan tidigare en vägledning till kraven, för hur dessa ska tillämpas, som kommer att uppdateras och kompletteras kort efter att kraven har fastställts.

Ärendets beredning

Det kravförslag som nu remissbehandlas, Dnr T 2017-01320, är tänkt att börja tillämpas i upphandlingar från och med 1 januari 2018. Förslaget har arbetats fram av en beställargrupp och kommunicerats internt hos Trafikverket och inom städerna, likaså externt med branschen genom olika forum, möten och dialog.

Förslaget på reviderade miljökrav för entreprenad har remitterats ut inom städerna, till nationella myndigheter samt intressenter och aktörer i entreprenadbranschen. Remissen har skickats ut i enlighet med beslut i Trafiknämnden i Stockholm stad för svar senast den 30 september 2017. Exploateringskontoret har dock fått förlängd remisstid till den 13 oktober 2017 för att kunna ta upp ärendet i exploateringsnämnden den 12 oktober 2017. Ärendet bör därför justeras omedelbart.

Exploateringskontorets synpunkter

Vi ser positivt på föreslagen uppdatering av Gemensamma miljökrav för entreprenader. Vid upphandling av entreprenad läggs grunden för hur miljöarbetet bedrivs vid exploatering av allmän platsmark i Stockholms stad. Detta har stor inverkan på Stockholms stads hållbarhetsarbete och på enskilda medborgares dagliga liv i staden.

Vi ser dock att följande delar skulle behöva vidareutvecklas i föreslagen revidering.

1. Krav och uppföljning med stöd av ISO 14 001

Miljökraven i entreprenader blir allt mer komplexa och ställer höga krav på entreprenörens miljökompetens och systematiska arbetssätt. Av detta skäl anser exploateringskontoret att krav på ISO 14 001, eller likvärdigt, ska införas i remissen. På detta sätt stödjer det reviderade dokumentet krav på ett miljöledningssystem enligt AMA-koden AFC 222 i AMA AF 12.

Under rubriken ”Systematiskt miljöarbete” i remissen ställs i dagsläget endast krav på miljöpolicy, mål & handlingsplaner samt fyra rutiner. Det är inte tillräckligt för att säkerställa ett gott miljöarbete av entreprenören under planering, genomförande och uppföljning.

I det fall krav på ISO 14 001 inte ställs på entreprenörer, föreligger risk att det inom upphandlad entreprenad saknas resurser och kompetens för att omhänderta aktuella miljökrav.

ISO 14 001 innefattar samlade krav för styrning av miljöarbetet. Ledningssystemet stödjer arbetet för att exempelvis säkerställa ledningens ansvar, dokumentstyrning, inköp av varor och tjänster samt styrning och kontroll av miljöprocesser. Inom miljöledningssystemet sker utvärdering av miljörelaterade arbetsuppgifter. Ett ledningssystem ger förutsättningar för att entreprenörerna själva tar ansvar för uppföljning via exempelvis interna revisioner eller via egenkontroller.

2. Öppenhet för olika bedömningssystem avseende kemikalier och material

Under rubriken ”Kemiska produkter” och ”Material och varor” finns krav att införa ett nytt miljöbedömningssystem enligt Trafikverkets kriterier. Detta krav måste revideras då vi arbetar under LOU. Exploateringskontoret föreslår därför att text om möjlighet att välja likvärdigt system inkluderas. Stockholm stad beslutade redan 2016 att använda BVB som miljöbedömningssystem eller därmed likvärdigt system.

I underrubriker till ”Kemiska produkter” samt ”Material och varor” redogörs för grundkrav i enlighet med Trafikverkets kriterier. Texten är av vägledande karaktär och bör flyttas till kommande reviderad vägledning. Vidare önskar Exploateringskontoret att text som redogör för Stockholms stads valda bedömningssystem inkluderas på samma sätt som texten som beskriver Trafikverkets bedömningssystem. Se textförslag nedan:

”Entreprenör ska använda kemiska produkter och fasta bygg- och anläggningsvaror som ska vara bedömda och dokumenterade i en digital loggbok i systemet Byggvarubedömningen (BVB) eller med likvärdig systematik. Eventuella undantag från miljökravet redovisas i Administrativa föreskrifter eller i beställningen om det avser ett ramavtal. BVB gäller endast om den färdiga handlingen från projektören innehåller krav på material bedömda enligt BVB. ”

3. Tydliggörande av systematiskt och objektsspecifikt miljöarbete

I remissen saknas krav för miljökompetens hos personalen under systematiskt miljöarbete. Ett krav som fanns med i tidigare utgåva. I remissen ställs krav på miljökompetens först under rubriken miljöplan, vilket kan riskera att kravet uppfattas som frivilligt om inte kravet ställs i anbudsskedet.

Exploateringskontoret anser att kravet på miljökompetens hos personalen ska finnas med under det systematiska miljöarbetet. I kravet ska även tydliggöras att den namngivna miljöansvariga på sidan 3 ska ha relevant miljökompetens för att driva miljöfrågor i entreprenaden.

Utöver behovet av tydlighet i krav på miljökompetens ser exploateringskontoret att texten som redogör för det systematiska och objektsspecifika miljöarbetet måste tydliggöras. Det är otydligt vad de olika delarna innefattar och vad som ska redovisas av upphandlad entreprenör i respektive del.

Nedan redogörs för exploateringskontorets förslag på tydliggörande.

- a. Tydliggör att texten till rubriken ”Systematiskt miljöarbete” på sidan 2 avser företagets generella miljöarbete. Texter på sidan 3 ”Miljöplan” avser på motsvarande sätt det objektsspecifika miljöarbetet. För att tydliggöra detta bör rubriken på sidan 3 ändras till ”*Objektsspecifik miljöplan*”.
- b. Texten på sidan 3, under stycke 3 stämmer inte överens med kontraktskraven i AB04. I AB04 kapitel 2§ 2 framgår att ”entreprenören ska överlämna dessa planer till beställaren för granskning och godkännande”. På samma sätt finns det behov av att ändra texter på förstasidan av bilagan ”Miljöplan” daterad 2016-01-15 som ligger på Trafikverkets hemsida.
- c. Tydliggör på sidan 3 att det finns en mall för objektsspecifik miljöplan.
- d. Det framgår inte tydligt vilka generella miljökrav det hänvisas till under punkten 3a på sidan 3. Kraven på sidan 2 bör inarbetas i den objektsspecifika miljöplanen.
- e. Förtydliga stycke 7, sidan 2 ”Avvikelse från kravet anses föreligga om” enligt följande; *”Entreprenören under kontraktstiden saknar ett dokumenterat systematiskt miljöarbete, eller om entreprenören inte arbetar efter det systematiska arbetet som de presenterat”*.
- f. Inför ny underrubrik ”Redovisningskrav” under ”Systematiskt miljöarbete” på sidan 2 och ”objektsspecifik miljöplan” på sidan 3.

Förslag för sidan 2: *"Entreprenören ska arbeta systematiskt med miljöfrågor. Vid var tid när det efterfrågas ska entreprenören kunna redovisa en dokumentation över det systematiska miljöarbetet i aktuell entreprenad enligt punkterna 1-3", se formulering för kemiska produkter sidan 9.*

Förslag för sidan 3: *"Entreprenören ska arbeta enligt objektsspecifik miljöplan. Vid var tid när det efterfrågas ska entreprenören kunna redovisa en dokumentation över miljöplanens ingående delar. Miljöplanen ska revideras vid behov".*

- g. Krav på egenkontrollredovisning inklusive uppföljning saknas i den objektsspecifika miljöplanen på sidan 3. En objektsspecifik egenkontrollplan ska presenteras i miljöplanen. Vidare bör rutiner för interna revisioner redovisas under egenkontrollkapitlet i miljöplanen. Krav på interna revisioner redovisas i AFC 2252 enligt AMA AF 12.
- h. Under "Avvikelse från kravet anses föreligga om" på sidan 3 föreslås följande tillägg; *Det inte finns en objektsspecifik miljöriskbedömning med tillhörande handlingsplan.*
- i. Ändra punkt 2 på sidan 3 enligt följande:
"Entreprenören ska redovisa en miljörisklista och definiera vilken miljöpåverkan respektive miljörisk skulle kunna få samt en checklista för drivmedels-användning". Den befintliga meningen är svår att förstå, vilket även gäller meningen under punkt 3c på sidan 2.
- j. Under punkt 3 sidan 3, ta bort: "Följande ska minst ingå i beskrivningen". Denna text finns redan under första meningen och passar bättre där.
- k. Kraven som specificeras under sidan 3 för objektsspecifika miljökrav måste överensstämma med rubrikerna enligt mall för miljöplan i vägledningen.

4. Övriga synpunkter på remiss

- a. Lista definitioner i kravdokumentet.
- b. Under rubriken Lätta fordon, sidan 5 står ”Krav i upphandlingar som görs fr.o.m. 2018-2019”. Här finns behov av tydliggörande, där det framgår att datumet avser när anbudsförfrågan skickats.
Förslag: *1/1 2018 till 31/12 2019*. Komplettera på motsvarande sätt för tunga fordon och arbetsmaskiner. Är dokumentet tydligt gällande utgåvans giltighet så undviks juridiska gränsdragningar när miljökraven börjar gälla. På detta sätt underlättas uppföljningen av kontraktskraven.
- c. Det är utmärkt att krav ställs på rutiner för riskhantering sidan 2 punkt 3. I den objektsspecifika miljöplanen bör det ställas krav på arbetsberedningar som ska genomföras för att minimera riskerna för olika miljöincidenter.
- d. Under punkten 2 på sidan 2, tydliggör vad som menas med ”Mål och handlingsplaner för betydande miljörisker...”. Det är inte lämpligt att entreprenörerna ska sätta mål för de betydande miljöriskerna. Det är bättre att de gör en handlingsplan för betydande miljörisker d.v.s. med aktivitet, ansvar och tidplaner. Formulera om punkt 2. Entreprenörer arbetar mot kravställningar, inte mot mål.
- e. På sidan 2 och sidan 3 är det svårt att utläsa vilka efterfrågade dokument som avser krav på redovisning av styrande dokument (rutiner) och vilka som avser krav på redovisande dokument (mallar).
- f. Under stycke 3 på sidan 2 i missivet till remissen står det att de nya ”Miljökrav vid upphandling av entreprenader” är föremål för remissen. Namnet användes på utgåvan från 2011-07-01 men dokumentet bör fortsatt heta ”Gemensamma miljökrav för entreprenader”.

Slut

Bilagor

1. Förslag till uppdaterade krav
2. Förklaringar till kravförslag

Bilaga 2